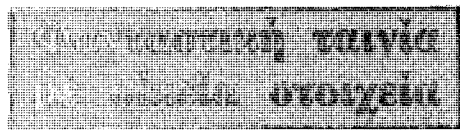

Μιά σκηνή από το «Μπραζίλ» όπου φαίνεται η μανία του Γκιλιερμ για τις σωληνώσεις και τα κυλινδρικά σχήματα ή αντίκείμενα

Ενας άξιος σκηνοθέτης Τέρρυ Γκίλιαμ, από τους Πάυθον στην «Μπραζίλ»

Στην τελευταία και πιο φιλοδοξία ταινία του Τέρρυ Γκίλιαμ «Μπραζίλ» βλέπουμε κανείς συχνά την εικόνα μιάς έρπουσας μάζας σωληνών όλων των μεγεθών και των σχημάτων - που θυμίζει ένα πολίο σύστημα καλωριφέρ που εξαρτάται από τα σπιντ της φανταστικής πόλης Μπραζίλ - που βρίσκεται κάτω από την προστατευτική αιγίδα των κυβερνητικών κεντρικών υπηρεσιών. Εύκολα καταλαβαίνει κανείς πως πίσω από όλα αυτά υπάρχει μία ιδιαίτερη όψη.

Για τον σκηνοθέτη Γκίλιαμ η νέα αυτή ταινία μοιάζει με ένα είδος στροφής ή αναχώρησης για καινούριους χώρους. Στους «Αντάρτες του χρόνου» ένα παιδί και μία ομάδα νέων τριγωνόσαν παντού αναζητώντας την περιπέτεια. Στο «Τζερμενγκούσι» η μεσαιωνική αποστολή του ήρωα παιδιούσαν συνεχώς στην παρωσία και στην κοροσία. Αλλά και η καινούρια ταινία του Γκίλιαμ έχει δεσμούς με τα προηγούμενα έργα του. Το πιο κοινό στοιχείο είναι ότι υπάρχει κι εδώ ένα μήνιμα σύμπαν, φανταστικό και παραμυθιών, θαυμάσια σχέδια και ένα ξεχωριστό στυλ. Παρόλα αυτά, το θέμα της «Μπραζίλ» είναι σημερινό και κάπου θυμίζει το «1984» και την έποσητηνική φαντασία.

Η «Μπραζίλ» είναι ένας ακαθόριστος τόπος, κάπου στο μέλλον, αν και σε αρκετά σημεία θα τοποθετούσε κανείς άνετα τα πράγματα σε μιά εποχή

Πενήντα χρόνια από τον θάνατό του Αίμιλιος Ριάδης, ο μουσουργός της προπολεμικής Θεσσαλονίκης

Σημαντικό το συνθετικό και διδακτικό έργο του

Από τους πρωτοπόρους της μουσικής ζωής της Θεσσαλονίκης πρέπει να χαρακτηριστεί ο Αίμιλιος Ριάδης, δάσκαλος και συνθέτης, που στη σχετική σύντημη ζωή του πρόλαβε να δημιουργήσει ένα όνομα αξιόλογο στην βορειοελλαδική πρωτεύουσα, αλλά και ν' αφήσει ένα έργο αξιοπρόσεχτο. Σήμερα παίζονται κάπου-κάπου έργα του και μιά αίθουσα πολιτιστικών εκδηλώσεων, στον χώρο της Διεθνούς Εκθέσεως Θεσσαλονίκης, φέρει το όνομά του.

Ο Αίμιλιος Ριάδης είχε γεννηθεί σ' αυτήν εδώ την πόλη στα 1883 και το πραγματικό του επώνυμο ήταν Κού. Έτσι, ο συνθέτης προτίμησε να το αλλάξει, παίρνοντας από το επώνυμο της μητέρας του (Ελευθεριάδης) το δεύτερο μισό. Τις μουσικές του σπουδές τις άρχισε στην Θεσσαλονίκη αρκετά μεγάλος το 1908 με δάσκαλο τον Δημ. Λάλα και συνέχισε στο Μόναχο (1908-10) με τον Μόλι Θεωρητικό και τον Βάλμπερουν πιάνο. Στη συνέχεια πήγε και στο Παρίσι, όπου γνωρίστηκε με τους Γάλλους νεότερους συνθέτες, κυρίως με τον Ραβέλ και τον Ντεμπισσύ. Από τον Ραβέλ πήρε, μάλιστα και μαθήματα.

Για τις σπουδές του αυτές ο Γ. Θ. Βαφόπουλος, στις σελίδες της αυτοβιογραφίας του, δίνει μερικές πληροφορίες: «Η καθορά άρτίστην ιδιουσγκρασία του επέτρεπε να καλλιεργεί με τέχνη πολλούς απόβανους θρύλους γύρω από το όνομά του και να διεκδικεί για τον εαυτό του τη μοναδικότητα... Κυκλοφορούσαν φήμες, επιτηδεύα δημιουργημένες, για κάτι παράδοξες νυχτερινές τελετές στο

σπίτι του, τις μετομεσονύκτιες ώρες, που ήταν κάτι ανάμεσα διονυσιακού όργιου, ουαϊδικού εκκεντρισμού και μουσικής έκτασης. Ελεγε πως ήταν προσωπικός φίλος του Ντεμπισσύ και του Ραβέλ, πως στο Παρίσι τον είχαν θαυμάσει ο Ανατόλ Φράνς και ο Αντρέ Ζιβν». Και συνεχίζει ο Βαφόπουλος με κάπως δεικτική διάθεση την απαρίθμηση των όσων διέδιδε για τον εαυτό του και τα έργα του ο Ριάδης.

Στο ώδειο

Σίγουρα ο Αίμιλιος Ριάδης ήταν μία προσωπικότητα στην Θεσσαλονίκη, στον χώρο της μουσικής, ανεξάρτητα από το ότι ήταν και μία επιτηδεύμενη έντυπωσιακή φιγούρα. Είναι χαρακτηριστικό πως μόλις γύρισε από την Γαλλία στην πόλη του, ο Ριάδης διορίστηκε άμεσως στην κρατική ορχήστρα. Αυτό είχε ιδρυθεί στις αρχές του 1915, με διευθυντή τον Αλέξανδρο Καραντή και τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς διορίστηκαν σαν πρώτοι καθηγητές του ο Αίμιλιος Ριάδης για «θεωρητικά, κλειδοκύμβαλο, χορωδία και μουσική δοματίου», μαζί με τον Λώρη Μαργαρίτη (θεωρητικά και κλειδοκύμβαλο) και Τεό Κόρμαν (κλειδοκύμβαλο).

Υπήρξε, λοιπόν, από τους θεμελιωτές του ώδειου της Θεσσαλονίκης, όπου υπηρέτησε για είκοσι χρόνια, μέχρι τον θάνατό του. Αργότερα διορίστηκαν καθηγητές στο ώδειο αυτό οι Θεο-

φάνους, Κατσονίδης, Βακαλόπουλος, Καπάσο και Κοπονάς.

Ο συνθέτης

Παράλληλα με το διδακτικό του έργο, ο Ριάδης ασχολήθηκε με τη σύν-

Ο συνθέτης Αίμιλιος Ριάδης

θεση. Όπως έχουν γράψει, σαν συνθέτης ο Ριάδης κατεχόταν από το πάθος της τελειοποίησης, γι' αυτό και λίγα έργα του έχουν εκδοθεί τελειωμένα... Αλλά ακόμη και σε έργα του που έχουν εκδοθεί, συναντιούνται στα χειρόγραφα του παρατηρήσεις και

διορθώσεις.

Μολονότι είχε ασχοληθεί και με την συμφωνική μουσική και με την μουσική θεατρικού και με άλλα είδη, η κύρια συμβολή του στην ελληνική μουσική είναι τα τραγούδια του, τα οποία δείχνουν ότι ήταν ένας πολύ σημαντικό δημιουργός. Το ύψος του είναι ένα κράμα ανατολικού αισθηματισμού και δυτικοευρωπαϊκού, κυρίως γαλλικού, πνεύματος. Εγραψε, εκτός από τα πολλά τραγούδια του, μιά «Βυζαντινή λειτουργία του Αγίου Ιωάννου Χρυσόστομου», μουσική για την «Εκάθη» του Ευριπίδη, και την «Σαλώμη» του Όσκαρ Ουάιλντ, καθώς και το δικό του έργο «Ο Ρικές με το τσουλούφι», μιά μουσική κωμωδία με βάση το έργο του Τεοντόρ Ντέ Μπλανβίλ. Στις συνθέσεις του Ριάδης πρέπει να προστεθούν τα συμφωνικά «Βιβλικοί χοροί» και «Πένθιμη συμφωνία», δύο κουαρτέτα και μερικά έργα για πιάνο.

Ακόμη ο Ριάδης είχε ασχοληθεί και με την ποίηση, ενώ έγραψε και μουσικές κριτικές στις εφημερίδες της εποχής, που περιείχαν «εμφυλογονίες, υπονοούμενα και λογοπαίγνια», όπως πληροφορεί ο Γ. Θ. Βαφόπουλος στο βιβλίο του. Τα ποιήματά του, μερικά από τα οποία αναφέρονταν στον μακεδονικό αγώνα, τα υπόγραφε σαν Αίμιλιος Ελευθεριάδης.

Ο θάνατός του

Τελούρα ο Ριάδης ήταν μιά

από τις προσωπικότητες που «γέμιζε» την Θεσσαλονίκη με την παρουσία του και την ζωή του, με το έργο του και τα δημοσιεύματά του. Όπως γράψαμε και παραπάνω, διετέλεσε καθηγητής (μόλις και υποδιευθυντής) του κρατικού ώδειου Θεσσαλονίκης επί μιά δεκάληρη εικοσαετία, μέχρι που πέθανε οδόκητα το 1935 από μελαιοτία πυρετό. Γράφει ο Βαφόπουλος σχετικά:

«Τότε ακριβώς, τον Ιούνιο του 1935, πέθανε κι ο Αίμιλιος Ριάδης. Ο έσπερ εκείνος, που έτρεμε το θάνατο, γιατί αγαπούσε με πάθος τη ζωή πάνω από τη ζωή τον ίδιο τον εαυτό του, στην προσπάθειά του ν' απομακρύνει το θάνατο, όσο του ήταν δυνατό, του παραδόθηκε μόλις στα πενήντα του χρόνια. Είχε ύστατοι την γνητεία της θεωρίας για τη θρηπτική άξία των διαιτημών, οι οποίες όμως, καθώς οι έλεγαν τα βιβλία, καταστρέφονταν με το θάνατο θράσισμο. Κι αυτός, έχοντας στήσει στόχο σταθερό την μακροβιότητα, βάλθηκε να τρώει ώρες τις τροφές του. Από το άθραστο γάλα που έπινε έπαθε μελαιοτία πυρετό. Κι έτσι ο έρωτας της ζωής τον όδηγησε στην ύπτασή του στον θάνατο. Τον βάψαμε λιγοστό φίλοι του, μ' όλο που η κηδεία του είχε γίνει δημοσία δαπάνη».

Ο Ριάδης είχε τιμηθεί με τα «εθνικά άριστεία γραμμάτων και τεχνών», από την επαναστατική κυβέρνηση Φλαστιάρα - Γονατά, και έτσι η «δημοσία δαπάνη» κηδείας του ήρθε σαν επακόλουθο.

Σίγουρα, αν ο Ριάδης ζούσε περισσότερο θα είχε προσφέρει περισσότερα στην ελληνική μουσική και στην πολιτιστική ανάπτυξη της γενέθλιας πόλης του.

Τά νέα βιβλία

Ηλία Παπαδημητρά-κόπουλου:

«Οδοντόκρεμα
με χλωροφύλλη»

Τρίτη έκδοση της γνωστής συλλογής διηγημάτων του συγγραφέα αυτού που καλλιεργεί με πολλή ευστοχία το μικρό αφήγημα. Τα διηγήματα αυτά είναι γραμμένα στη δεκαετία του 1960 και δίνουν ιστορίες εσωτερικής - πιο πολύ - περιπέτειας έπαισδία όπου οι τραυματικές καταστάσεις στα νέα άτομα διερευνούνται με πάθος αλλά και απόλυτα εκραστικά μέσα. Τα διηγήματα του Παπαδημητράκου, με την λιτότητα τους, την ευστοχία και την ευστοχία τους, κερδίζουν τον αναγνώστη που πραγματικά, μάλιστα την χαμηλόφωνη (άλλα διαβρωτική) όψη. Και, παράλληλα, δίνουν μιά εικόνα των ψυχικών των πρώτων μεταπολεμικών χρόνων στην ελληνική έπαρχια περισσότερο. (Εκδόσεις «Εκείνα»).

Μίκα Βαλτάρι:

«Ο Ερμούσεος»

Ηρωας του βιβλίου αυτού του Βαλτάρι (που στην Αμερική διέπρεψε πριν μερικές δεκαετίες) είναι ο Τούρμος ο θάνατος. Για τον ήρωα και το μύθο του δίνονται τα έξης: Τον είχαν βρει έξω από την Ερεσο, δίπλα στη ρίζα μιάς θαλασσιδής, σκυμένη στα δύο από κεραυνό. Μαζί με τους Έλληνες της Ιωνίας χόρεψε τον χορό της λευτεριάς κι ήταν έπεινος που πυρλάθηκε το ναό της Κυβέλης στις Σάδρες. Κυνηγημένος από θεούς και ανθρώπους, ζήτησε τη βοήθεια της Πυθίας των Δελφών κι εκείνη τον έστειλε στη δύση. Πολεμιστής και έρως, σφοδρός και πειρατής, είδε την ακμή της Μεγάλης Ελλάδας και την ανατολή της Ρώμης. Πασιμένος ανάμεσα στις δύο εποχές, άφησε τους θεούς και ανθρώπους για να βρει τον εαυτό του. Το βιβλίο έχει μεταφραστεί από τον Γιάννη Σπανδωνή. (Εκδόσεις «Καλέντα»).

«Θεσσαλική
ήμερολόγιο»

Από τον Κ. Κώστα Σπανό έκδοθηκε ο 2' τόμος της ετήσιας πολιτιστικής έκδοσης «Θεσσαλικό ήμερολόγιο» που περιέχει ποικίλα κειμήλια (ιστορικά, αρχαιολογικά, λογοτεχνικά) από τα οποία αναφέρονται «Οι Θεσσαλικοί αιεθρόδρομοι, 1884 - 1984», «Ο Μεγαλέξανδρος στο στόμα των Θεσσαλών», «22 ανέκδοτα έγγραφα για την επανάσταση του 1854 στη δυτική Θεσσαλία», «Δημοτικά τραγούδια του Δαμασίου», και «Επαγγελματικές απασχολήσεις στην Μακρινιώτα στις όρχες του αιώνα μας, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι και τα υπόλοιπα δημοσιεύματα δεν είναι αξιόλογα. Ο τόμος περιλαμβάνει πλήθος φωτογραφιών, σχεδίων και πίνακες ζωγραφιστάς.

Νικολάου Χαριστού:
«Λογοτεχνία και ζωή»

Θεατρικές παραστάσεις και κορίσεις «Μπαλκούτ» και «Εμιγκρέδες» πρόβληται και προβλησιαί

Η «Μπραζίλ» είναι ένας ακαθόριστος τόπος, κάπου στο μέλλον, αν και σε όρεκτα σημεία θα τοποθετηθούν κανείς άνω το πράγμα στο επίσημο ανάμνημα στο 1930 και στο σήμερα. Οι χαρακτηριστές της ζουν σε έναν αρχαίο κόσμο γραφειοκρατίας, όπου όλοι μοιάζουν να ανήκουν στο ένα ή στο άλλο υπουργείο. Το περιβάλλον είναι ένα παράξενο ανάκταμο από παλιά ουδερικά (κενοί σωλήνες) και μικροσκοπικούς κομπιούτερς που χρειάζονται φύλλα μεγεθυντικού γυαλιού μπροστά τους για να λειτουργήσουν. Ο ήρωας ονομάζεται Σάμ Λόουρι (ενορακάνεται από τον ήθοιο Τζόνθαν Πράις) και είναι ένας υπαλληλάκος που ζει σε έναν κόσμο φαντασίας και δεν θέλει να εκμεταλλευτεί τις πολλές έσοδες της ημέρας του για να κερδίσει προαγωγή, πράγμα στο οποίο επιμένει μέχρις ότου καταλαβαίνει ότι η αλλαγή στάσης του θα τον φέρει πιο κοντά στο κορίτσι των ονείρων του.